

Nr 11

Utlåtande i anledning av motion om samhällelig bestämmanderätt över alla resurser för energiförsörjningen.

I den till bankoutskottet hänvisade motionen nr 139 i andra kammaren av herr *Lorentzon m. fl.* har föreslagits, att riksdagen skall besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om sådana åtgärder att samhället får bestämmanderätten över alla resurser för energiförsörjningen.

Motiveringen för förslaget återges nedan i sammandrag.

Motionen

Mot bakgrund av det stigande behovet av elenergi, bl. a. för uppvärmningsändamål, tar motionärerna upp frågan om den samhälleliga planeringen av energiförsörjningen och om den bestämmanderätt över tillgångarna som fordras för denna planering och en rationell distribution. Med ett par exempel vill motionärerna belysa nackdelarna med de privata vinstintressenas inflytande på produktionen och distributionen av elektrisk energi. Atomkraftens ökande betydelse understrykes, varvid konstateras att privata intressen fått tillgodogöra sig de forskningsresultat på detta område som i stort sett bekostats av samhället. Motionärerna anser det vara en samhällelig uppgift att svara för landets energiförsörjning på ett planerligt sätt. Direktiven för nu pågående statliga utredningar på energiområdet ger enligt motionärerna vid handen att den väsentliga frågan om samhällets bestämmanderätt över energitillgångarna inte ingår i utredningsuppdraget.

Pågående utredningar rörande energiförsörjningen

Energikommittén tillkallades av chefen för handelsdepartementet år 1964 för att utreda vissa energifrågor. I direktiven för denna utredning berörs flera av de frågor som motionärerna tagit upp. Sålunda framhålles, att närmare överväganden är motiverade rörande vilka åtgärder som kan komma att erfordras från statsmakternas sida för att bidra till en sådan utbyggnad och avvägning mellan olika energikällor som kan anses samhällsekonomiskt optimal med hänsyn till behov, ekonomi, störningsrisker, arbetsmark-

nad, kapitaltillgång, handelsbalans m. m. I samband med kartläggningen av nuvarande läge och utvecklingsperspektiv inom energisektorn bör enligt direktiven även behovet av organisatoriska åtgärder undersökas. En mera samlad prognosverksamhet omfattande hela energiområdet anses erforderlig; även i övrigt skall av kommittén utredas vilka åtgärder som bör vidtas för att underlätta en samordning mellan olika organs åtgärder inom energisektorn. Ytterligare skall kommittén till förnyade överväganden ta upp vissa förslag rörande organisationen och finansieringen av den statliga verksamheten på det energipolitiska området, vilka år 1956 framlades av 1951 års bränsleutredning. — Utredningsarbetet beräknas bli slutfört innevarande år.

Under år 1966 har chefen för handelsdepartementet tillkallat ytterligare två utredningar av intresse i detta sammanhang.

1966 års atomenergiutredning skall utreda statens fortsatta insatser på atomenergiområdet m. m. I direktiven framhålles att det svenska utvecklingsarbetet främst genom den statliga insatsen nu har nått fram till kraftreaktorer, som kan bli kommersiellt konkurrenskraftiga. Från flera håll har framförts önskemål om en översyn av riktlinjerna för arbetet på atomenergiområdet i vårt land. Därvid har delegationen för atomenergifrågor föreslagit att frågan om storleken av den totala statliga insatsen på atomenergiområdet skall utredas. Departementschefen har också funnit att omfattningen och inriktningen av de statliga insatserna i fråga om atomkraftens kommersiella utnyttjande samt formerna för dessa insatser bör överses.

Utvecklingsarbetet på atomenergiområdet har hittills väsentligen utgjort en statlig stödinsats åt industrin. En huvuduppgift för utredningen skall enligt direktiven vara att närmare kartlägga industrins behov av fortsatta statliga insatser under den närmaste tioårsperioden. Med hänsyn till det uppkomna läget bör, säger departementschefen, andra krav än tidigare kunna ställas på industrin i fråga om delaktighet i programmets finansiering. I sammanhanget skall även undersökas möjligheterna av en statlig affärs- mässig tillverkning inom atomenergiområdet, eventuellt i samarbete med kraftföretagen och den tillverkande industrin. — Utredningsarbetet, som omfattar en rad frågor utöver de här nämnda, beräknas pågå under hela år 1967.

Eldistributionsutredningen, som tillkallades i april 1966, har till uppgift att fullfölja det utredningsarbete rörande organisationen m. m. av de statliga åtgärderna för rationalisering av elkraftsdistributionen som Kungl. Maj:t tidigare uppdragit åt kommerskollegium att verkställa. I direktiven redogöres för statliga åtgärder i form av bidrags- och garantigivning samt koncession för elektriska ledningar. Statens insatser för att främja en modernisering av eldistributionsnäten och eldistributionens organisation säges böra inriktas såväl på information, rådgivning och ekonomiskt stöd som på reglering och kontroll. Vad gäller de organisatoriska frågorna anföres bl. a., att de hittillsvarande erfarenheterna av arbetet för att rationalisera lands-

bygdens eldistribution synes tala för att den centrala ledningen av de statliga åtgärderna stärks. — I vissa delar beräknas utredningen slutföra sitt arbete under första halvåret 1967.

Utskottet

Vid 1966 års riksdag väcktes en motion med samma innebörd som den nu förevarande. Bankoutskottet framhöll i sitt utlåtande (nr 6) över motionen, att direktiven för energikommittén syntes i allt väsentligt täcka det frågekomplex som motionärerna behandlat och att utredningens resultat i varje fall borde avvaktas, innan riksdagen toge ställning till huruvida den skulle hos Kungl. Maj:t anhålla om sådana åtgärder som motionärerna föreslagit. Under år 1966 har ytterligare två utredningar tillkallats med uppgift att pröva frågor som gäller energiförsörjningen. Av särskilt intresse med hänsyn till vad som nu anförts av motionärerna är det uppdrag som givits åt 1966 års atomenergiutredning. Såsom framgår av direktiven för denna utredning har den att ägna uppmärksamhet åt frågan om den totala statliga insatsen på atomenergiområdet.

Ett omfattande utredningsarbete pågår sålunda rörande de samhälleliga insatserna på energiförsörjningens område. Utskottet kan i detta läge inte finna skäl för ett annat ställningstagande till motionärernas förslag än föregående år. Följaktligen hemställer utskottet,

att motionen II: 139 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 mars 1967

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle, Palm, Åkerlund, Hilding, Lundin, Larfors, Lundberg och Mattsson;

från andra kammaren: herrar Regnéll, Berglund, Franzén i Motala, Börjesson i Glömminge, Bengtsson i Landskrona, Larsson i Umeå och Ekström i Iggesund.